

Utvidet tid i videregående opplæring for elever med spesialundervisning

TOLKNINGSUTTALELSE | 04.11.2016

Elever med rett til spesialundervisning kan få utvidet opplæringstid. En sakkyndig vurdering må konkludere med at eleven har behov for mer tid og at den ekstra tiden vil bidra til at eleven får større utbytte av opplæringen.

Gjelder

- [Opplæringslova - § 3-1 Rett til videregående opplæring for ungdom](#)
- [Opplæringslova - Kapittel 5 Spesialundervisning](#)

Ungdom som har fullført grunnskolen eller tilsvarende, har rett til tre års heltids videregående opplæring. Dersom læreplanen forutsetter lengre opplæringstid enn tre år, har ungdommen rett til opplæring i samsvar med den opplæringstiden som er fastsatt i læreplanen. Dette går fram av opplæringsloven (oppl.) § 3-1 første ledd.

For noen elever kan opplæringstiden forlenges med inntil to år. Dette er fastsatt i oppl. § 3-1 femte ledd og gjelder elever som har rett til:

- spesialundervisning etter reglene i oppl. kapittel 5
- opplæring i og på tegnspråk etter oppl. § 3-9
- punktskrift etter oppl. § 3-10
- særskilt språkopplæring etter oppl. § 3-12.

Her redegjør vi nærmere for rett til utvidet tid for elever med spesialundervisning etter reglene i oppl. kapittel 5.

Vilkårene for at en elev med spesialundervisning har rett til utvidet er at eleven:

- har rett til spesialundervisning
- det foreligger en sakkyndig vurdering som konkluderer med at eleven har behov for mer tid i videregående opplæring

Behovet for mer videregående opplæring skal vurderes i forhold til de opplæringsmålene som er fastsatt for den enkelte elev, blant annet i den individuelle opplæringsplanen etter lovens § 5-5. Den ekstra opplæringen skal bidra til at eleven kommer lenger i forhold til opplæringsmålene. Dette betyr at eleven må ha utbytte av mer videregående opplæring før det gis rettigheter etter oppl. § 3-1 femte ledd.

Slik loven er formulert er terskelen for å få lengre tid i videregående opplæring lav. Det betyr likevel ikke at fylkeskommunen Fylkesmannen skal innvilge alle søknader om utvidet tid. Eleven må ha et behov for mer tid. Rettighetene omfatter alle med rett til spesialundervisning, også de som bare får spesialundervisning i enkelte fag. Det er heller ikke krav om at behovet for mer opplæring er vesentlig. Utvidet tid kan også gis til elever med vedtak om spesialundervisning og som følger Læreplanverket for Kunnskapsløftet, men som trenger lengre tid for å kunne gjennomføre med studie- eller yrkeskompetanse. Dette kan for eksempel gjelde elever som har fått opplæring i hjemmet med hjemmel i bestemmelsene om spesialundervisning pga. sykdom. Uansett må fylkeskommunen Fylkesmannen gjøre en vurdering av om elevens behov er behandling etter helseovgivningen eller opplæring.

Nærmere om vilkårene for rett til utvidet tid

Loven oppstiller to vilkår for at en elev skal kunne få rett til utvidet tid og begge vilkårene må være oppfylt.

1. Rett til spesialundervisning

For det første må eleven ha rett til spesialundervisning. Det betyr at eleven må ha et enkeltvedtak om spesialundervisning etter oppl. § 5-1 i videregående opplæring og eleven må være utredet av den fylkeskommunale PP-tjenesten etter reglene i oppl.

§ 5-3. På bakgrunn av sakkyndig vurdering og enkeltvedtak må det være utarbeidet en individuell opplæringsplan (IOP) etter oppl. § 5-5 første ledd for eleven.

2. Eleven må ha et behov

For det andre må eleven ha behov for utvidet tid sett i forhold til sine egne opplæringsmål.

Før det blir fattet et vedtak om utvidet tid skal det foreligge en sakkyndig vurdering fra PP-tjenesten. Dette er ikke en sakkyndig vurdering etter oppl. § 5-3. Det er ikke oppstilt egne krav til den sakkyndige vurderingen som PP-tjenesten skal utarbeide i forhold til spørsmålet om utvidet tid etter oppl. § 3-1 femte ledd.

PP-tjenesten skal i denne sakkyndige vurderingen vurdere å ta stilling til om eleven trenger mer tid i videregående opplæring for å nå sine opplæringsmål. Det er en forutsetning at eleven både trenger og har utbytte av mer opplæring for å kunne nå sine opplæringsmål enn det som er mulig innen treårsretten. Behovet må derfor vurderes i forhold til de opplæringsmålene som er fastsatt for den enkelte i elevens IOP. Elevens IOP skal vise mål for og innholdet i opplæringen og hvordan opplæringen skal gjennomføres. I behovsvurderingen bør PP-tjenesten også si noe om forholdet mellom elevens behov for behandling og opplæring.

Elever med spesialundervisning skal ha en skriftlig årlig oversikt (årsrapport) over opplæringen som hun/han har fått og en vurdering av egen utvikling. Elevene som mottar spesialundervisning skal også ha individuell vurdering i tråd med reglene i forskrift til opplæringsloven kapittel 3. Disse vurderingene vil danne grunnlaget for PP-tjenesten sin sakkyndige vurdering om utvidet tid.

Dersom det er slik at PP-tjenesten i liten grad tar stilling til den enkelte elevens opplæringsmål i behovsvurderingen, den sakkyndige vurderingen er mangelfull, uklar eller ufullstendig må fylkeskommunen Fylkesmannen sende saken tilbake til PP-tjenesten og be om flere opplysninger, ev. en ny sakkyndig vurdering.

Innholdet i retten

Utvidet tid kan innvilges for et eller to år og eleven kan få innvilget retten når som helst i opplæringsløpet. Det betyr at noen elever for eksempel vil få vg1 over to år, mens andre elever vil kunne få et 4. og/eller 5. år i videregående opplæring.

Opplæringsmålene vil i de fleste tilfeller variere fra elev til elev fordi de har ulike behov og mål, noe som også fører til ulikheter i innholdet i opplæringsretten og retten til utvidet tid.

Opplæringsmålet trenger ikke å være full kompetanse, men kan også være et planlagt løp mot kompetanse på lavere nivå; grunnkompetanse etter oppl. § 3-3 første ledd.

Retten gjelder heltidsopplæring i inntil to år ekstra. Det betyr at hovedregelen er at eleven skal ha opplæring på full tid (det samme antall timer som de andre elevene på hhv. studieforberedende og yrkesfaglige utdanningsprogram) i det/de ekstra årene i videregående opplæring.

Elever som får spesialundervisning er i utgangspunktet omfattet av de samme lovregler som andre elever, herunder totaltimetallet, jf. oppl. § 3-2 og forskrift til opplæringsloven § 1-3. Det må derfor gå fram av den sakkyndige vurderingen og enkeltvedtaket om spesialundervisning dersom eleven ikke skal ha opplæring

på full tid. Dette gjelder uansett hvilket år eleven får retten på.

Hvordan vektas den sakkyndige vurderingen?

Det er PP-tjenestens oppgave som sakkyndig instans å vurdere elevens behov for utvidet tid og komme med tilråding om dette. Tjenesten skal sørge for at det blir utarbeidet sakkyndig vurdering der loven krever det. Ved eventuell faglig uenighet mellom skole, lege, psykolog, andre instanser og PP-tjeneste er det PP-tjenestens vurdering som skal legges til grunn. Den sakkyndige vurderingen og anbefalingen til PP-tjenesten er svært sentral når retten til utvidet tid skal vurderes.